

مطالعه قوم دامپزشکی گیاهان دارویی مورد استفاده در مناطق کردنشین شهرستان کلات نادری، استان خراسان رضوی

وحید جعفری پلگرد^۱، حمید مؤذنی^{۲*}، عاطفه پیرانی^۱

۱. گروه زیست شناسی، دانشکده علوم، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران
۲. گروه گیاهشناسی، پژوهشکده علوم گیاهی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران

Email: hmoazzeni@um.ac.ir

چکیده

مطالعات اتنوبیولوژی نقطه شروع تولید دارو از منابع طبیعی هستند. انسان قرن هاست از گیاهان دارویی برای درمان بیماری‌های مختلف استفاده می‌کند و دانش خود را نسل به نسل منتقل می‌کند. کاربرد گیاهان دارویی تنها مختص بیماری‌های انسانی نیست، بلکه به طور گسترده‌ای برای درمان حیوانات اهلی نیز استفاده می‌شود. اطلاعات حاصل از دانش سنتی در مورد برداشت گیاهان و نحوه استفاده پایدار از آنها، باعث تسهیل و توسعه تحقیقات در زمینه داروهای جدید می‌شود. علم قوم دامپزشکی شامل دانش، مهارت‌ها، روش‌ها و اعتقادات سنتی برای حفظ سلامت و درمان بیماری دامها است. با توجه به رایج بودن دامداری و کم بودن مراکز درمانی دامپزشکی، استفاده از گیاهان در درمان حیوانات اهلی در ایران مرسوم است. در این مطالعه گیاهان مورد استفاده کردهای شهرستان کلات نادری (کورمانج‌ها) در درمان حیوانات مورد بررسی قرار گرفت. طی مصاحبه با ۱۸ نفر از درمانگرها و دامداران ساکن منطقه با محدوده سنی ۳۱ تا ۸۸ سال، پنج گونه گیاهی پر کاربرد شناسایی و اطلاعات آن‌ها جمع‌آوری شد. بر اساس نتایج به دست آمده، از ریشه آدمک/قان‌تپر (*Biebersteinia multifida*) برای درمان خونریزی داخلی، از ریشه قاسنی/باربچه (*Ferula gumosa*) به عنوان آنتی‌بیوتیک برای درمان عفونت‌های مختلف، از اندام هوایی گیاه عجوه/چُغان (*Halothamnus glaucus*) بعنوان ملین، از بخش هوایی خرفه (*Portulaca oleracea*) در درمان ورم، دمل و سایر عفونت‌های سطحی پوست و از سرشاخه‌های کلپوره/امریم نخودی (*Teucrium polium*) برای رفع نفخ دام استفاده می‌شود.

کلمات کلیدی: خراسان رضوی، قوم دامپزشکی، کلات نادری، کورمانج‌ها، گیاهان دارویی

Ethnoveterinary study of medicinal plants used by Kurdish society of Kalat-e Naderi, Khorasan-e Razavi province

Vahid Jafari Polgerd, Hamid Moazzeni^{2*}, Atefeh Pirani¹

1. Department of Biology, Faculty of Sciences, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran
2. Herbarium FUMH, Department of Botany, Research Center for Plant Sciences, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran

Email: hmoazzeni@um.ac.ir

Abstract

Ethnobiological studies are the starting point for the production of medicine from natural supplies. Man has been using herbs for centuries to treat various illnesses and passing on this knowledge from generation to generation. Medicinal plants are not only used to treat human diseases, but are also widely used to cure domestic animals. Information from traditional knowledge on collection, usage and preserving these plants facilitates research on new drugs, and improves new drugs development programs. Ethnoveterinary medicine (EVM) includes the traditional knowledge, skills, methods and beliefs for animal health care and treatment of animal diseases. Due to the prevalence of animal husbandry and the lack of veterinary treatment centers, the use of plants in the treatment of domestic animals is common in Iran. In this study, the plants used by the Kurds of Kalat-e Naderi city (Kurmanjs) for treatment of animal disorders were studied. Interview with 18 healers and herdsmen in the area, ranging in age from 31 to 88 years, showed that five plant species are widely used for treating different animal diseases. Roots of *Biebersteinia multifida* is used for internal bleeding, roots of *Ferula gumosa* is applied as an antibiotic for various infections, aerial parts of *Halothamnus glaucus* is used as a laxative, *Portulaca oleracea* is used to heal inflammation, wen and other superficial skin infections, and *Teucrium polium* is applied to relieve bloating.

Keywords: Ethnoveterinary, Kalat-e Naderi, Khorassan-e Razavi, Kurmanjs, Medicinal plants.

